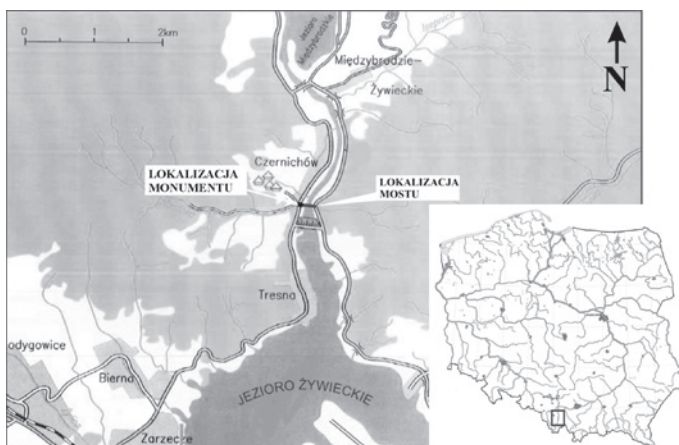

Upamiętnienie Profesora *Włodzimierza Burzyńskiego*

Zwieńczeniem organizowanych przez Stowarzyszenie Wychowanków i Wydział Budownictwa Politechniki Śląskiej obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę i 75-lecia powstania Politechniki Śląskiej było odsłonięcie monumentu poświęconego *Włodzimierzowi Burzyńskiemu* – profesorowi Politechniki Lwowskiej i Politechniki Śląskiej (rys. 1). Monument powstał w celu oddania hołdu projektantowi mostów i zachowania śladów polskiej myśli inżynierskiej. Uroczystość odbyła się 10 lipca 2020 r., w przeddzień 50. rocznicy śmierci Profesora, w Tresnej-Czernichowie – w miejscu, w którym przed II wojną światową istniał żelbetowy most łukowy rozpięty nad przepływającą poniżej Sołą (rys. 2).

Rys. 1. Monument poświęcony prof. *Włodzimierzowi Burzyńskiemu* w Tresnej-Czernichowie (fot. R. Jasiński)

Rys. 2. Lokalizacja monumentu i zniszczonego mostu łukowego

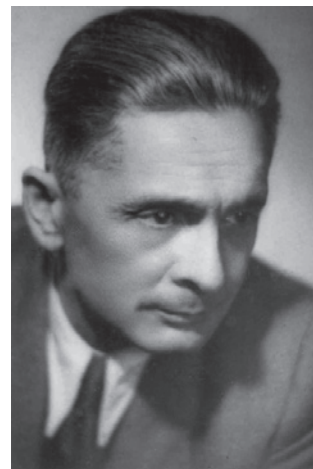
W trudnych warunkach trwającej epidemii, w ograniczonym zakresie i z zachowaniem reżimu sanitarnego, uroczystego odsłonięcia monumentu dokonali: rektor Politechniki Śląskiej prof. *Arkadiusz Mężyk*, wójt gminy Czernichów mgr *Barbara Kos-Harat*, dziekan Wydziału Budownictwa Politechniki Śląskiej prof. *Joanna Bzówka*, dziekan Wydziału Mechaniczno-Technologicznego prof. *Anna Timofiejczuk* w obecności inicjatorów budowy

doc. dr. inż. *Stefana Mercika*, doc. dr. inż. *Andrzeja Mokrosza* oraz pracowników Wydziału Budownictwa, radnych i mieszkańców gminy Czernichów (rys. 3).

Projektant mostu – *Włodzimierz Burzyński* (rys. 4) to postać wyjątkowa [1], zasłużona zarówno na polu naukowym, jak i organizacji Politechniki Śląskiej, a szczególnie Wydziałów Mechanicznego i Inżynierji-Budowlanego. Urodził się 29 kwietnia 1900 r. w Przemyśle, w rodzinie pieczętującej się szlacheckim herbem Trzywdar. Jako student Politechniki Lwowskiej po raz pierwszy zaciągnął się do polskiego wojska 1 listopada 1918 r., w czasie wojny polsko-ukraińskiej. Walczył w Kompanii Studenckiej do 16 grudnia 1918 r., aż do chwili, gdy zaraził się gripą „hiszpanką”. Po wyjściu z wojska podjął na krótko studia na Politechnice Lwowskiej, gdyż w czerwcu i lipcu 1920 r. wziął

Rys. 3. Uroczyste odsłonięcie monumentu. Od lewej: wójt gminy Czernichów – mgr *Barbara Kos-Harat*, prezes Stowarzyszenia Wychowanków Politechniki Śląskiej – doc. dr inż. *Stefan Mercik*, rektor Politechniki Śląskiej – prof. dr hab. inż. *Arkadiusz Mężyk* (fot. R. Jasiński)

Rys. 4. *Włodzimierz Burzyński* w 1946 r. (fotografia ze zbiorów *Macieja Burzyńskiego*)

udział w akcji plebiscytowej na Spiszu i Orawie, a od 14 sierpnia 1920 r. w wojnie polsko-bolszewickiej. Po demobilizacji wrócił na drugi rok studiów, ale już od grudnia 1920 r. ponownie włączył się w działania zbrojne w tajnej organizacji wojskowej na Górnym Śląsku, początkowo w ochronie plebiscytu, a od 2 maja do 6 lipca 1921 r. w III Powstaniu Śląskim. Po zwolnieniu z wojska *Włodzimierz Burzyński* wrócił na studia na Oddziale Drogowym Wydziału Komunikacyjnego Politechniki Lwowskiej. Jeszcze na studiach

w 1924 r. został młodszym asystentem w Katedrze Mechaniki Ogólnej. Dyplom inżyniera dróg i mostów uzyskał w czerwcu 1925 r. z wynikiem bardzo dobrym. Jego wiedza i postępy naukowe uzyskiwane na studiach skłoniły prof. *Maksymiliana T. Hubera* do zaproponowania *W. Burzyńskiemu* wyboru tematu rozprawy doktorskiej. Przyszły profesor wybrał temat „Studium nad hipotezami wyteżenia”. Stopień naukowy doktora nauk technicznych uzyskał 5 maja 1928 r. Dzięki wyjątkowym uzdolnieniom w zakresie matematyki, mechaniki, a także dziedzin pokrewnych jego kariera naukowa w okresie 1924–1939 przebiegała nadzwyczaj pomyślnie. Od roku 1930 został zastępcą profesora w Katedrze Mechaniki Ogólnej Wydziału Inżynierii Lądowej i Wodnej Politechniki Lwowskiej. W roku 1933, po przedstawieniu pracy habilitacyjnej pt. „O rozwinięciu potencjału sprężystości i zastosowaniach” uzyskał stopień doktora habilitowanego z prawem wykładania (*venia legendi*) mechaniki kontinuu, a w 1938 r. obdarzono go zaufaniem i stanowiskiem dziekana Wydziału Mechanicznego. W latach niemieckiej okupacji Lwowa 1942–1944 był zastępcą kierownika nieakademickiej szkoły *Staatliche Technische Fachkurse*, a po drugim wejściu Sowietów do Lwowa w 1944 r. był jednym z zastępców rektora Lwowskiego Politechnicznego Instytutu. W roku 1945 przez ponad 6 miesięcy był więziony w ciężkich warunkach w lwowskim więzieniu. Zmuszony do opuszczenia Lwowa, 13 lipca 1946 r. przybył do Gliwic i objął kierownictwo dwóch katedr mechaniki na Wydziale Mechanicznym i Inżynierjno-Budowlanym. W 1946 roku dwukrotnie został wybrany rektorem Politechniki Śląskiej, nie objął jednak tego stanowiska wskutek sprzeciwu władz komunistycznych. Mimo to pozostał na uczelni i włączył się w nurt jej budowy od podstaw. Był organizatorem Laboratorium Wytrzymałości Materiałów i współorganizatorem Laboratorium Metaloznawstwa na Wydziale Mechanicznym. Tytuł profesora zwyczajnego uzyskał 25 marca 1948 r. Od 19 listopada 1949 r. wskutek ataku ciężkiej choroby został wyłączony z aktywnej pracy naukowej i dydaktycznej. Zmarł 11 lipca 1970 r. Oprócz pracy naukowej pasją *Włodzimierza Burzyńskiego* była działalność inżynierska. Jednym z bardziej znanych jego budowlanych projektów, nad którym sprawował także bezpośredni nadzór, był most łukowy żelbetowy w Tresnej-Czernichowie o rekordowej wówczas w Polsce rozpiętości przęsła równej 76,054 m. Poza projektem tego obiektu *W. Burzyński* był projektantem pięciu mostów na dopływach Soły, konstrukcji żelbetonowych wież zasuw zapory w Porąbce i jednym z projektantów przełożonej drogi Żywiec – Kęty. Wykonywał również prace konstrukcyjne we Lwowie, m.in. na rzecz Politechniki Lwowskiej. W dowód uznania *Włodzimierza Burzyńskiego* obdarzono wieloma godnościami. W 1950 roku został członkiem Komisji Nauk Technicznych Polskiej Akademii Umiejętności, a w 1951 – członkiem Warszawskiego Towarzystwa Naukowego. W 1958 roku Profesor został wpisany w poczet członków założycieli Polskiego Towarzystwa Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej, a w 1966 roku jako pierwszy otrzymał godność członka honorowego PTMTS.

Most w Tresnej-Czernichowie, na którego pozostałościach otwarto w lipcu 2020 r. monument, stanowił perełkę ówczesnego polskiego mostownictwa [2÷5]. Swoją wyjątkowość zawdzięczał nie tylko estetyce, ale przede wszystkim wyjątkowemu sposobowi budowy (rys. 5). Budowę mostu rozpoczęto 28 maja 1934 r. i ukończono 30 listopada 1936 r. Teoretyczna rozpiętość przęsła mostu wynosząca 76,054 m wynikała z przyjętego założenia stosunku strzałki łuku do rozpiętości mostu równego 1:6. Technologię

Rys. 5. Łukowy most żelbetowy w Tresnej-Czernichowie autorstwa *Włodzimierza Burzyńskiego* – strzałką zaznaczono lokalizację monumentu na zachodnim przyczółku (fotografia ze zbiorów *Macieja Burzyńskiego*)

betonowania łuków opracował samodzielnie *Burzyński*. Dzieląc łuki na odcinki w kształcie klinów, skutecznie wyeliminował wpływy odkształceń skurczowych, uzyskując rekordową wówczas w Polsce rozpiętość [2]. Piękna konstrukcja mostu cieszyła oko mieszkańców Tresnej, Czernichowa i okolic zaledwie do początków 1945 r. Most przetrwał całą okupację niemiecką i został zniszczony przez wycofujące się wojska niemieckie 7 lutego 1945 r. Pozostałością po tym wyjątkowym obiekcie jest zachodni przyczółek, na którym w 2017 r. postanowiono wykonać obelisk upamiętniający postać projektanta. Koncepcję plastyczno-architektoniczną opracowała *Marta Widajewicz-Nowakowska*, a tablicę umieszczoną na monumencie, upamiętniającą postać Profesora, zaprojektował *Marek Nowakowski* (rys. 6).

Rys. 6. Tablica pamiątkowa umieszczona na monumencie autorstwa *Marka Nowakowskiego*

W październiku 2018 r. powołano Komitet Honorowy uroczystości upamiętnienia prof. *W. Burzyńskiego*. Do Komitetu weszli: rektor Politechniki Śląskiej – prof. dr hab. inż. *Arkadiusz Mężyk*, dziekan Wydziału Budownictwa – prof. dr hab. inż. *Joanna Bzówka*, dziekan Wydziału Mechanicznego-Technologicznego – dr hab. inż. *Anna Timofiejczuk*, prof. PŚ, dyrektor IPPT PAN w Warszawie – prof. dr hab. inż. *Tadeusz Burczyński*, przewodniczący Oddziału Gliwice PTMTS, kierownik Instytutu Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej Politechniki Śląskiej – dr hab. inż. *Sławomir Duda*, prof. PŚ, przewodniczący PTMTS – prof. dr hab. inż. *Zbigniew Kowalewski*, przewodnicząca Komitetu Nauki PZITB – prof. dr hab. inż. *Maria Kaszyńska*, wójt Gminy Czernichów – mgr *Barbara Kos-Harat*, prezydent Śląskiej Izby Budownictwa w Katowicach – mgr inż. *Mariusz Czyszczek*, przewodniczący Rady ŚIOIIB w Katowicach – mgr inż. *Roman Edward Karwowski*.

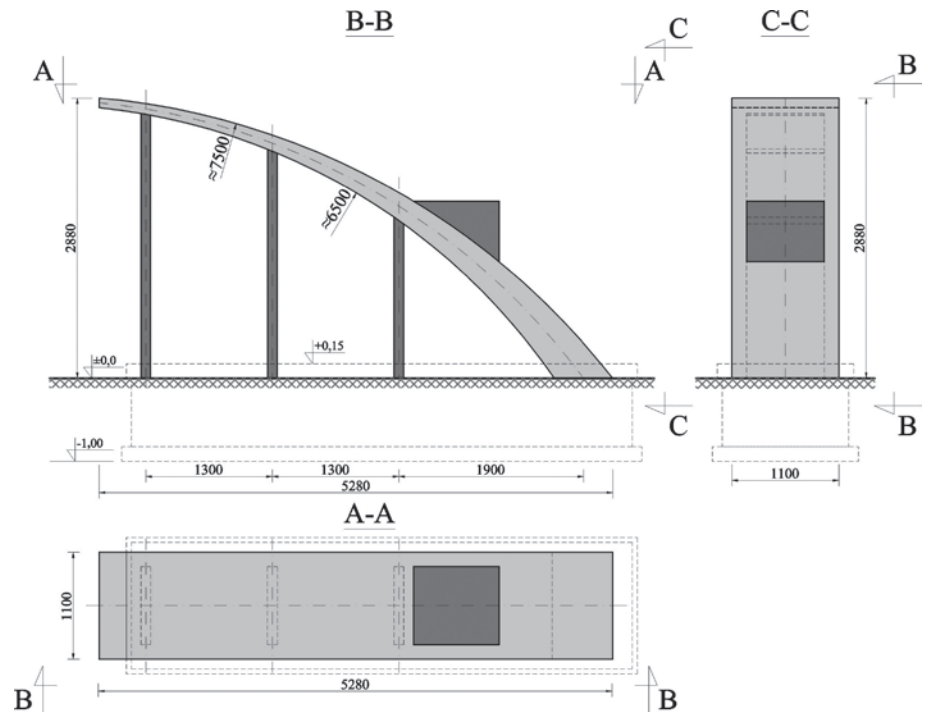
Projekt konstrukcji i montażu monumentu został opracowany we wrześniu 2019 r. przez prof. *Radosława*

Jasińskiego z Wydziału Budownictwa, a projekt zagospodarowania wschodniego przyczółka opracowała Ewa Mokrosz. Oryginał i kopię tablicy pamiątkowej wykonał GZUT Gliwice i SMA-LART Gliwice. Wstępny projekt tablic dydaktycznych opracowali w ramach projektów inżynierskich absolwenci Wydziału Budownictwa mgr inż. Mateusz Trela i mgr inż. Kamil Lamch, a ostateczną treść – autorzy monografii o prof. W. Burzyńskim [1]: Wiesław Jan Bąba i Stefan Mercik przy współpracy Andrzeja Mokrosza i Radosława Jasińskiego. Dzięki wsparciu mgr inż. Tomasa Paleczka i mgr inż. Przemysława Potysza z firmy DOKA wykonano deskowanie konstrukcji monumentu. Składowe elementy obelisku wykonali pracownicy Laboratorium Budownictwa Politechniki Śląskiej: Grzegorz Cygan, Tomasz Hahn, Szymon Ignaczek, Krzysztof Jonderko, Adrian Kilijanek, Karol Konopka, Marek Łoziński, Marek Niewiadomski, Bartłomiej Pudelko, Wojciech Szczeciński (rys. 7).

Rys. 7. Wykonawcy monumentu z Laboratorium Budownictwa Politechniki Śląskiej podczas uroczystego odsłonięcia monumentu 10 lipca 2020 r. Od lewej: Szymon Ignaczek, Marek Łoziński, Bartłomiej Pudelko, Wojciech Szczeciński, Grzegorz Cygan, Tomasz Hahn, Radosław Jasiński, Krzysztof Jonderko, Karol Konopka, Marek Niewiadomski

Monument wykonano w postaci połowy łuku symbolizującego zniszczony most łukowy (rys. 8) opartego na trzech podporach symbolizujących oryginalne wieszaki. Całkowita długość monumentu wynosiła 5,28 m, a wysokość była równa 2,88 m. Szerokość łuku była stała i wynosiła 1,1 m, natomiast była zmienna grubość łuku, która w węzłowie wynosiła 0,60 m, a w kluczu 0,1 m. Monument wykonano jako prefabrykowaną konstrukcję żelbetową z betonu klasy C30/37, składającą się z łuku oraz trzech tarcz szerokości 0,8 m, grubości 0,1 m i zmiennej wysokości. Na czas transportu i budowy tarcze zostały połączone i stężone za pomocą kształtowników stalowych, dzięki czemu był możliwy szybki i bezpieczny montaż. Na wykonanym żelbetowym fundamencie zamontowano tarcze oraz łuk (rys. 9), a następnie zabetonowano płytę nadbetonu grubości 0,15 m zbrojoną konstrukcyjnie. Na tarczach umieszczono tablice dydaktyczne zawierające dane biograficzne o prof. Włodzimierzu Burzyńskim oraz dane techniczne dotyczące zburzonego mostu.

Rys. 8. Konstrukcja monumentu

Budowa monumentu i organizacja uroczystości była możliwa dzięki dobrej woli wielu ludzi i wsparciu finansowemu instytucji. Organizatorzy uroczystości składają serdeczne podziękowania fundatorom monumentu, którymi byli: rektor Politechniki Śląskiej, Wydział Budownictwa Politechniki Śląskiej, Wydział Mechaniczny-Technologiczny Politechniki Śląskiej, Instytut Podstawowych Problemów Techniki, Gmina Czernichów, PGE Energia Odnawialna S.A. O/ZEW Porąbka-Żar, Wody Polskie, Zarząd Zlewni w Żywcu, Śląska Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa, Śląska Izba Budownictwa, PZITB Oddział w Gliwicach.

Rys. 9. Montaż monumentu (fot. W. Szczeciński)

PIŚMIENNICTWO

- [1] Bąba W.J., Mercik S.: Włodzimierz Burzyński. Życie i dzieła. Stowarzyszenie Wychowanków Politechniki Śląskiej Oddział Budownictwa. Gliwice 2018.
- [2] Burzyński W.: Nowa metoda obliczenia i wykonania łuku betonowego i żelbetowego. II Zjazd Inżynierów Budowlanych w Katowicach 15–17 II 1936. Polski Związek Inżynierów Budowlanych, Warszawa 1936.
- [3] Burzyński W.: Most łukowy żelbetowy na Sole w Tresnej-Czernichowie. „Cement”, nr 3/1936.
- [4] Burzyński W.: Most łukowy żelbetowy na Sole w Tresnej-Czernichowie. „Cement”, nr 4/1936.
- [5] Burzyński W.: Most łukowy żelbetowy na Sole w Tresnej-Czernichowie. „Cement”, nr 6/1936.